

Обставина як
другорядний член
речення.
Види обставин за
значенням

Українська мова, 8 клас
Широколав В.Т.

Мета: створити комфортні умови для навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, самостійність;

навчальна: поновити і розширити знання учнів про другорядні члени речення, зокрема обставину, розглянути види обставин, їхні функції в реченні, формувати в учнів уміння правильно визначати види обставин за значенням, ставлячи до них питання;

розвиваюча: сприяти розвитку орфографічних, пунктуаційних навичок, вміння правильно, аргументовано висловлювати власну думку, спостерігати та аналізувати мовні явища;

виховна: виховувати старанність, наполегливість, самостійність, бажання творчо працювати.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: дидактичний матеріал, підручник.

Форми, методи та прийоми:

- робота з підручником;
- евристична бесіда,
- пошуково-вибіркова робота,
- «редактор»,
- лінгвістичне дослідження,
- самостійна робота
- «знайди помилку»,
- робота в парах,
- мовні розминки.

Очікувані результати:

учні зможуть знаходити обставини в реченнях; розрізняти види обставин за значенням; правильно використовувати різні види обставин в усному й писемному мовленні.

Під час уроку розвиваються, удосконалюються мовленнєва, соціокультурна, діяльнісна, самоосвітня та пізнавальна компетентності учнів, а також комунікативна компетенція.

Хід уроку

I. Організаційний момент. (2хв)

II. Актуалізація опорних знань. (13 хв.)

1. Розминки.

Вісімнадцяте листопада

Класна робота

А) З: визначити частини мови(морфологічна),

Б) З: слово листопада розібрати за будовою, вказати спосіб творення(морфемно-словотворча),

В)З: слово листопада за транскрибувати(фонетична),

Г)З: до слова робота підібрати синонім, до слова Класна-антонім(лексична)

Д)З: записати слова, пояснивши правопис, вибравши «Зайве»(орфографічна).

Угорі, тишком-нишком,раз у раз, по-вашому, згарячу, невеликий, де-не-де, ліворуч, знизу, навшпильки, попідтинню, восени.(робота біля дошки ланцюжком)

2. Бесіда

- Який розділ мовознавства досліджує будову речень і словосполучень?
- Ми вивчаємо Просте двоскладне речення. Що відрізняє просте речення від складного?
- Що називаємо граматичною основою речення?
- Які види присудків знаєте?
- Назвіть другорядні члени речення.
- Що знаємо про означення?
- Яким буває додаток?

3. Синтаксична розминка(усно)

З: у записаних на дошці реченнях визначити , яким членом речення виступає виділене слово.

- Він зустрів товариша.
- Читав твори Франка.
- Очі дзеркало душі.
- Вітер колише зелені хліба.

➤ Хтось скрикнув за дверима.

Вправа «Знайди помилку»(речення №3)

- Що ще ми не згадали?(прикладку)

3. Самостійна робота учнів з роздавальними картками

варіант 1

Знайти, правильно записати прикладки та підкреслити їх

- Ми привезли на ділянку кілька дубців сіянців.
- В довгому покрученому яру розкинулось село Семигори.
- Місто Донецьк – центр Донбасу.
- І не чула того вечора Маруся наймичка, як на неї сварилася хазяйка.
- Я жив колись у готелі Україна.
- Студенти першокурсники вже перезнайомилися.
- Операцію провів відомий лікар хірург.
- Бібліотека імені В.Вернадського – найбільша в Україні.
- Я вперше побачив траву звіробій.
- І побачив я малого хлопця вірменина.

варіант 2

Знайти, правильно записати прикладки та підкреслити їх

- Дівчина гречанка чудово співала.
- Ми передплачуємо журнал Барвінок.
- Уже почервоніли яблука циганки.
- Летить у небі голуб птах.
- На воду був спущений пароплав імені П.Шевченка.
- Гора Говерла – найвища в Україні.
- Мій брат інженер влаштувався на роботу.
- До класу зайшла дівчинка семиліток.
- Біля воріт нас зустрів собака Полкан.
- Проїжджали недалеко від міста Амвросіївки.

III. Повідомлення теми та очікуваних результатів. (1хв.)

Запис у зошити теми уроку.

IV. Основний зміст уроку. (25хв)

1 Лінгвістичне спостереження

А) На дошці речення

Завтра я терміново іду з Амвросіївки в Одесу на нараду.

- З : Визначити члени речення.
 - Від якого члена речення ставили питання до обставин?
 - Якою частиною мови виражені обставини в реченні?
 - Визначте за питаннями, що означають обставини?
 - Прочитайте речення без виділених слів. У якому випадку повідомлення є більш конкретним? Зробіть висновок про роль обставин у мовленні.
- Б) Прочитайте уривок, Знайдіть обставини.

Ревуть, стогнуть, гори-хвилі
В синенькім морі;
Плачуть, тужать козаченьки
В турецькій неволі.
Вже два роки у кайданах
Шерпнуть наші руки;
За що ж, Боже милосердний,
Нам послав ці муки?

2. Робота з підручником.

З: Розгляньте таблицю «Види обставин за значенням». Наведіть власні приклади.

Прочитайте вголос фрагмент «Зверніть увагу.»

Домашнє завдання та інструктаж до нього

Параграф №13, вивчити правила , види обставин за таблицею, вправа № 97(1 та 2 завдання)

4. Виконання вправ на закріплення.

А) Вправа №99

Б) Пояснювальний диктант.

З: записати речення, знайти обставину, визначити вид за значення та частину мови, якою виражена. Зробити повний синтаксичний розбір останнього речення.

- Ніч легко опустилася на землю.
- Виїхав на море відпочити.
- З голоду та холоду і півень не співає.
- Привожно і радісно злетіли сірі гуси вгору.
- Незважаючи на погану погоду, до школи прийшли усі.
- Недобачаючи в темряві, Сашко спиткнувся об гілляку.

В) Шестове завдання. (роздатковий матеріал) робота в парах

Установіть відповідність між виділеними обставинами та їх групами за значенням.

1 обставина
міри й ступеня

А Колядували хлопці, ходячи по дворі із саморобною зіркою. (Н. Шумада)

2 обставина
способу дії

Б У новорічну ніч приходили переважно дівчата щедрувати. (Н. Шумада)

3 обставина
мети

В Ніколи я не знав, що так люблю — до болю, до смертельного жалю — понад Дніпром сріблясті верболози. (М. Рильський)

4 обставина
допусту

Г У перший день нового року діти ходили по хатах із «засівалками» чи посипалками. (Н. Шумада)

5 обставина
часу

Д Незважаючи на складне життя, любив співи: дівочі колядки, щедрівки, веснянки, обжинки. (О. Довженко)

Відповідь: 1В; 2А; 3Б; 4Д; 5Г.

У. Підбиття підсумків уроку. Оцінювання(4хв.)

- Дайте коротку відповідь, чого ви навчилися робити на уроці.

Шворча вправа «Редактор»

З: Вставте обставини, відтворюючи строфу вірша.

Вийшла Алла...

Хтось їй... підставив ніжку,

Ожеледиця на Аллу

...ще... чатувала.

(В. Кравчук).

Довідка: тут, враз, зранку, на доріжку.